Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Rachid Ouchene	**Datum**	16 april 2025
E-mail	rachid.ouchene@utrecht.nl	**Kenmerk**	30206879
Type brief	Afdoeningsbrief	**Onderwerp**	Handreiking zelfbeheer binnensportaccommodaties
Bijlage(n)	2	**Beleidsveld**	Sport

Geachte leden van de raad,

Eerder (2019) hebben we u geïnformeerd over de handreiking zelfbeheer, gericht op binnen- en buitensportaccommodaties. Met deze brief informeren wij u over de nieuwe handreiking over zelfbeheer van binnensportaccommodaties. De nieuwe handreiking geeft invulling aan het Uitvoeringsprogramma Utrechtse binnensport 2024 – 2030, de beleidsnota Sport en Bewegen 2025 – 2032, Motie 356: Meer ruimte voor zelfbeheer van sportaccommodaties en Motie M50: Een sterk bewonersbod ontstaat niet vanzelf. Dit is gedaan door in afstemming met sportverenigingen en SportUtrecht vormen van zelfbeheer mogelijk te maken en praktisch te vertalen naar een handreiking voor sportverenigingen.

Gezonde, inclusieve en duurzame stad
De gemeente heeft als doel een gezonde, inclusieve en duurzame stad te bevorderen, waarin sport en bewegen een belangrijke rol spelen. In lijn met deze ambitie werken we aan het optimaal benutten van maatschappelijke voorzieningen, waaronder sportaccommodaties. Het beoogde effect van de nieuwe handreiking zelfbeheer is om bij te dragen aan deze ambitie. Dit wordt bereikt door sportverenigingen meer mogelijkheden te bieden om verantwoordelijkheid te nemen voor het beheer van binnensportaccommodaties.

Door sportverenigingen meer verantwoordelijkheid te geven over het beheer, ontstaat een grotere betrokkenheid en aansluiting op lokale behoeften. Zelfbeheer draagt bij aan vitale sportverenigingen, efficiënter gebruik van sportaccommodaties en een versterking van sociale netwerken. De horecafunctie bij sporthallen speelt hierin een rol als ontmoetingsplek en draagt bij aan sociale verbinding. Met deze aanpak creëert de gemeente meer ruimte voor maatwerk, lokale innovatieve oplossingen en maatschappelijk ondernemerschap, terwijl zij aanspreekbaar blijft op de kwaliteit en toegankelijkheid van de voorzieningen.

Vormen van zelfbeheer en nieuwe handreiking

De nieuwe handreiking zelfbeheer binnensport is een aanvulling op de eerdere handreiking en heeft een specifieke focus op binnensportaccommodaties zoals gymzalen, sporthallen en zwembaden. De belangrijkste toevoegingen zijn:

- De handreiking schetst drie hoofdvormen van zelfbeheer voor binnensportaccommodaties, te weten (1) sleutelbeheer, (2) ontmoetingsruimte sporthal met horecaloket of sportkantine bij en (3) Bewonersbod.
- De handreiking geeft inzicht in de mogelijkheden en de kaders die hierbij horen. Dit geeft sportverenigingen op voorhand een scherper beeld van zelfbeheer. Het is een uitnodiging aan sportverenigingen om met de gemeente in gesprek te gaan. Een vorm van zelfbeheer is altijd maatwerk en sluit aan bij het initiatief van de sportvereniging en de motivatie die zij hebben.

Onderstaand een beknopte toelichting op de drie hoofdvormen van zelfbeheer (zie bijlage 1 voor meer details):

1. Sleutelbeheer is een eenvoudige manier voor sportverenigingen om zelf op afgesproken tijden het openen en sluiten van een sportaccommodatie voor hun eigen activiteiten te regelen. De vereniging ontvangt daarvoor een sleutel of toegangscode. Dat is prettig voor een vereniging, want het kan flexibiliteit bieden. Het geeft ook kansen om een binnensportaccommodatie buiten de reguliere openingstijden te gebruiken;
2. Bij nieuwe sporthallen (in sommige gevallen ook bij bestaande) komt er een ontmoetingsruimte voor sporters, ouders en bezoekers. Deze ontmoetingsruimte is voorzien van basisfaciliteiten zoals zitplekken, verkoopautomaten en watertappunten. Het is voor sportverenigingen mogelijk om een horecaloket of sportkantine te huren en te exploiteren, waarmee de ontmoetingsruimte van de sporthal feitelijk wordt uitgebreid;
3. Het Bewonersbod gaat een stap verder. Hierbij kan een sportvereniging bijvoorbeeld het dagelijks beheer en onderhoud van een binnensportaccommodatie overnemen van de gemeente. Dit vraagt om een goed plan dat de meerwaarde en aanpak duidelijk maakt. De sportvereniging kan bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid krijgen voor taken zoals gastheerschap en schoonmaak, terwijl complexe onderhoudstaken en de verdeling van de gebruiksuren (voor sporthallen via zaalverdelingscommissie) bij de gemeente blijven. Het Bewonersbod is altijd maatwerk.

De Beleidsregel Selectieproces bij uitgifte, verkoop, verhuur en ingebruikgeving gemeente Utrecht is aangevuld, waarbij is beschreven dat bij het ter beschikking stellen van ruimten bij het Bewonersbod rekening wordt gehouden met het Didam-arrest. In geval van een Bewonersbod zal de gemeente publiceren dat er sprake is van een serieuze kandidaat waarmee de gemeente één-op-één zal contracteren.

Dialoog met de stad

De handreiking is ontstaan vanuit dialoog met SportUtrecht, sportvereniging en de gemeentelijke organisatie. Op 10 maart 2025 heeft de laatste informatiebijeenkomst plaatsgevonden waarvoor alle Utrechtse sportverenigingen (gebruikers binnensport en zwembaden) zijn uitgenodigd. Ongeveer 25 sportverenigingen waren hier aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst zijn de verschillende vormen van zelfbeheer uitgelegd (conform handreiking), hebben drie huidige zelfbeherende sportverenigingen hun praktijkervaringen gedeeld en is ingegaan op vragen van sportverenigingen.

Wij hebben SportUtrecht om advies gevraagd over zelfbeheer en de handreiking. SportUtrecht is positief over de open houding van de gemeente, de handreiking en de kansen voor sportverenigingen om zelfbeheer op zich te nemen (zie bijlage 2 voor de adviesbrief van SportUtrecht). Ze vragen aandacht voor de financiële haalbaarheid van de zelfbeheeropties voor horecaloketten en sportkantine in sporthallen. Bij de zelfbeheeroptie van een Bewonersbod geven ze aan dat een sportvereniging op zichzelf al een maatschappelijke meerwaarde biedt. Ze pleiten voor een financieel ingroeimodel en flexibele huuropties voor de zelfbeheeropties horecaloket/sportkantine sporthal.

Daarnaast willen ze een duidelijker kader voor de toewijzing van sporthaluren indien een sportvereniging een vorm van zelfbeheer heeft. Tot slot benadrukken ze het belang van monitoring om de uitvoering en impact te volgen en bij te sturen.

Wij hebben samen opgetrokken met SportUtrecht en hun advies is ook verwerkt in de vervolgstappen die wij gaan nemen.

Risico's
Zelfbeheer kan voor de gemeente, naast kansen, mogelijk ook risico's met zich meebrengen. Wanneer sportverenigingen bepaalde taken van de gemeente overnemen, kan het voorkomen dat het beheer niet op hetzelfde niveau wordt uitgevoerd. Sportverenigingen voeren het namelijk uit vanuit een vrijwilligersperspectief en de gemeente als professionele organisatie. Dit kan leiden tot verandering in de kwaliteit van de sportaccommodaties of de dienstverlening richting de gebruikers. Per saldo kan het ook tot hogere onderhouds- en/of vervangingskosten leiden. We sturen op deze risico's door aanvullende afspraken te maken hoe te handelen in dergelijke situaties.

Vervolgstappen
We gaan interne processen en werkafspraken rond zelfbeheer verder uitwerken, zodat sportverenigingen goed begeleid kunnen worden en wij als organisatie zijn voorbereid. De benodigde ambtelijke capaciteit is sterk afhankelijk van het aantal en de vorm van de zelfbeheerinitiatieven. Juridische borging van een Bewonersbod is bijvoorbeeld complex en kost tijd, wat kan leiden tot frustratie bij initiatiefnemers. Ook weten we nog niet goed hoeveel aanvragen we voor zelfbeheer kunnen verwachten. We gaan prioriteren tussen de aanvragen als de ambtelijke capaciteit ontoereikend is om ze allemaal gelijktijdig op te pakken. Dit kan betekenen dat aanvragers mogelijk moeten wachten voordat hun zelfbeheeraanvraag in behandeling kan worden genomen. Daarnaast wordt de tweede vorm van zelfbeheer (horecaloket en sportkantine als uitbreiding op ontmoetingsruimte) verder verdiept, waaronder het ingroeimodel voor sportverenigingen. Ook wordt bekeken hoe de zaalverdelingscommissie betrokken wordt bij het verdelen van sporthaluren in het geval van een sportvereniging met vorm van zelfbeheer.

Wij hechten waarde aan het monitoren van zelfbeheer, zoals de (tussentijdse) evaluatie van lopende initiatieven en het bijhouden van nieuwe aanvragen. Verder komt er een gemeentelijke webpagina met relevante informatie over zelfbeheer. Deze vervolgstappen sluiten aan op de aandachtspunten die SportUtrecht heeft benoemd en zorgen voor verdere verfijning van het ingezette beleid (onder andere op thema's sport, maatschappelijke voorzieningen en samen stad maken).

Tijdens bijeenkomsten zijn sportverenigingen betrokken bij de dialoog over en de mogelijkheden voor zelfbeheer. Dit zullen wij blijven doen, onder andere via de netwerkbijeenkomsten en de sportclubadviseurs van SportUtrecht. Daarnaast zijn de mogelijkheden voor zelfbeheer en nadere informatie hierover beschikbaar via de websites van SportUtrecht en de gemeente Utrecht.

Via de uitvoeringsprogramma's Sport & Bewegen houden we u op de hoogte van eventuele vervolgacties voor zelfbeheer, ook in relatie tot andere prioriteiten op het gebied van sport.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,